

Målnummer:	6842-10	Avdelning:	1
Avgörandedatum:	2011-12-06		
Rubrik:	Den som fått ersättning från en arbetslöshetskassa och senare fått ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid ska betala tillbaka ersättningen. Det är arbetslöshetskassan som ska visa att förutsättningar för återbetalning föreligger.		
Lagrum:	68 a § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring		
Rättsfall:	RÅ 2003 ref. 45		

REFERAT

SKTF:s Arbetslöshetskassa beslutade den 12 februari 2008 att P.D. var återbetalningsskyldig med 46 240 kr, motsvarande 68 ersättningsdagar avseende tiden den 15 januari - 13 maj 2007. P.D. begärde omprövning av beslutet. Arbetslöshetskassan beslutade vid omprövning den 22 maj 2008 att inte ändra sitt tidigare beslut. Kassen ansåg att den ersättning P.D. fått av sin tidigare arbetsgivare var att anse som ekonomiskt skadestånd och därmed skulle samordnas med arbetslöshetsförsäkringen enligt 68 a § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, ALF. Kassen ansåg vidare att P.D. inte anfört något giltigt skäl till att kassen skulle besluta om hel eller delvis befrielse från återbetalningsskyldigheten.

P.D. överklagade arbetslöshetskassans omprövningsbeslut och yrkade att beslutet skulle upphävas samt att länsrätten skulle förklara honom ej återbetalningsskyldig. Till stöd för sin talan anförde han bl.a. följande. Han hade under flera år visstidsanställningar hos Coompanion, Kooperativ konsult Väst, ek. förening. Den sista anställningen avslutades den 31 december 2006. Därefter inledde SKTF en tvist med företaget, som avslutades genom att företaget den 25 oktober 2007 betalade P.D. ett engångsbelopp om 90 800 kr, vilket beloppsmässigt motsvarade fyra månadslöner. Tvisten gällde dels otillåten visstidsanställning, dels att semestern lagts ut på ett sätt som enligt SKTF stred mot semesterlagen. Arbetslöshetskassans argumentation gällande Inspektionens för arbetslöshetsförsäkringen, IAF, tolkning av 68 a § ALF är direkt vilseledande och tar i själva verket sikte på IAF:s kommentar till 13 § ALF, som reglerar en annan situation än den nu aktuella. Enligt förarbetena till 68 a § ALF ska ersättning inte betraktas som lön eller ekonomiskt skadestånd om det råder oklarhet om vilken slags ersättning beloppet avser. IAF:s kommentar till nämnda bestämmelse följer i stort propositionens kommentarer. Arbetslöshetskassans beslut vilar följaktligen på felaktig grund. Kassen har utgått från att medlemmen måste bevisa att det rör sig om ideellt skadestånd, trots att motsatsen gäller. Den ersättning som han erhöll från sin arbetsgivare är otvivelaktigt en sådan ersättning som kan betecknas som "allt-i-ett".

Arbetslöshetskassan bestred bifall till överklagandet och anförde till stöd för sin inställning bl.a. följande. 68 a § ALF och 13 § samma lag har ett sådant starkt innehållsmässigt samband att det är relevant att beröra dem i ett sammanhang. Av 13 § första stycket tredje punkten ALF framgår att som tid med förvärvsarbete anses tid då en sökande på grund av anställningens upphörande får ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön. Av 68 a § ALF framgår att om någon som fått ersättning från en arbetslöshetskassa senare fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid ska ersättningen från arbetslöshetskassan återbetalas. Lagstiftarens motiv bakom bestämmelserna var att komma till rätta med det otillfredsställande rättsläge

inkomstförlust avseende samma tidsperiod lämnas från såväl arbetsgivaren som arbetslöshetsförsäkringen. Det är enligt kassans mening den ersättningsökande som har att styrka ett påstående om ideellt skadestånd, se avgörande från Kammarrätten i Göteborg i mål nr 5512-06. Uppgifterna i det förevarande ärendet styrker inte att ersättningen utgör ideellt skadestånd. Mot bakgrund av förarbetsuttalanden och rättspraxis anser kassan det visat att den ersättning som P.D. fått i efterhand från sin före detta arbetsgivare är ekonomiskt skadestånd som ska samordnas med arbetslöshetsersättningen.

Länsrätten i Stockholms län (2009-09-03, ordförande Falkenborn) yttrade, efter att ha redogjort för 68 a § ALF samt dess förarbeten (prop. 2005/06:152) bl.a. följande. Frågan i målet är huruvida den ersättning om 90 800 kr som utgått från Coompanion till P.D. är att se som lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön enligt 68 a § ALF. - Enligt förarbetena till 68 a § ALF ska ersättning i form av exempelvis avgångsvederlag som bestämts i en förlikning omfattas av bestämmelsen i den mån det framgår att ett visst belopp utgör lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar utebliven lön. Däremot ska en ersättning vars karaktär inte är klar inte omfattas av bestämmelsen. - Av SKTF:s hemställan om tvisteförhandling framgår att SKTF å P.D:s vägnar yrkat såväl ekonomiskt som allmänt skadestånd både på den grunden att Coompanion i strid med LAS tidsbegränsat P.D:s anställning samt att Coompanion brutit mot semesterlagen (1977:480) genom att ensidigt förlägga hans semester till i huvudsak december månad. Det framgår vare sig av den överenskommelse som nåtts eller av utredningen i övrigt vad det belopp som sedermera utbetalats till P.D. avser. Ersättningen måste därför enligt länsrättens mening anses som så ospecificerad att det inte står klart att det rör sig om lön eller ekonomiskt skadestånd. Den omständigheten att det i överenskommelsen angivits att beloppet motsvarar fyra månadslöner medför inte att bedömningen bör bli en annan. Vid angivna förhållanden har arbetslöshetskassan saknat fog för att med stöd av 68 a § ALF besluta om återbetalning av beloppet 46 240 kr. Överklagandet ska således bifallas och arbetslöshetskassans beslut upphävas. - Länsrätten bifaller överklagandet och upphäver arbetslöshetskassans beslut.

Arbetslöshetskassan överklagade länsrättens dom och yrkade att kammarrätten, med upphävande av domen, skulle fastställa kassans beslut att P.D. var återbetalningsskyldig med 46 240 kr motsvarande 68 ersättningsdagar avseende tiden den 15 januari - 13 maj 2007. Som stöd för talan anfördes bl.a. följande. Den som ansöker om en förmån har att visa att han eller hon uppfyller villkoren för rätt till förmånen. Om P.D. redan när han ansökte om ersättning hade träffat överenskommelsen om fyra månadslöner hade för rätt till arbetslöshetsersättning krävts att han visat att utbetalt belopp utgjorde ett ideellt skadestånd och inte ett ekonomiskt skadestånd. När det gäller återkrav av utbetalad förmån är förhållandet normalt det motsatta - i princip är det kassan som ska visa att ersättningen har betalats ut felaktigt. Det används dock ofta svepande ordalag i överenskommelser av det i målet aktuella slaget och de insatta i förlikningen saknar intresse av att medverka vid kassans utredning. För att över huvud taget uppnå lagstiftarens uttalade avsikt att 68 a § ALF ska kunna tillämpas i förlikningssituationer bör sökanden visa att det utbetalade beloppet inte var ett ekonomiskt skadestånd, utan ideellt skadestånd eller ersättningsbelopp "allt-i-ett". Konsekvensen av länsrättens bedömning är att 68 a § ALF aldrig kan bli tillämplig vid förlikningar, eftersom ingen av parterna vid förlikningen är intresserade av att medverka vid utredningen och eftersom arbetstagaren/medlemmen samt fackförbundet båda torde verka för att det överenskomna beloppet alltid ses som allt-i-ett-överenskommelser och aldrig som ekonomiskt skadestånd. Har man vid förlikningen tydligt angivit att det rör sig om ersättningsbelopp "allt-i-ett" står i dag klart att 68 a § ALF för närvarande inte är tillämplig. Så är inte fallet i nu aktuell situation. Av överenskommelsen framgår inte att någon del av beloppet avser ideellt skadestånd utan snarare framgår, utifrån ordalydelse och det belopp som fastställts just till ett antal månadslöner, att det rör sig om ett ekonomiskt skadestånd. Även arbetsgivarens övriga uppgifter tyder på att skadestånd motsvarande lön utbetalats. P.D. har inte kunnat visa att det

situationer. IAF påstår att P.D. och Coompanion i stället för att tillämpa LAS huvudregel om tillsvidareanställning kom överens om ekonomisk ersättning. IAF tror sig alltså veta precis vad som hänt och låtsas att det inte alls förelåg någon tvist, utan enbart en överenskommelse om att inte tillämpa lagen. Poängen med en förlikningsuppgörelse är att parterna inte gör sig besväret med att reda ut allt som gått fel mellan dem. Man kommer i stället överens om något som båda parter kan acceptera. Modellen med att förhandla och avtalsvägen nå fram till lösningar är gammal och vedertagen på arbetsrättens område i Sverige, och den har betydligt större syften än att kringgå regleringen om arbetslöshetsersättning. Det är tänkbart att regeln inte kan användas på så många fall som är föremål för förlikning, just med tanke på förlikningars karaktär.

Kammarrätten inhämtade yttrande från IAF, som anförde bl.a. följande.

Ett ideellt skadestånd kan enligt LAS utdömas av domstol eller avtalas efter centrala förhandlingar. En förutsättning för att ett ideellt skadestånd ska anses föreligga är att arbetsgivaren i fråga har gjort sig skyldig till brott mot LAS. I detta fall har Coompanion och P.D. kommit överens om att frångå huvudregeln om tillsvidareanställning mot att P.D. får ekonomisk ersättning av Coompanion. Mot denna bakgrund kan lagbrott inte anses föreligga och ersättningen kan inte heller anses utgöra ideellt skadestånd. Det är den försäkrade som ska styrka att beloppet som utbetalts är att betrakta som ett ideellt skadestånd. I förevarande fall saknas det uppgift i förhandlingsprotokollet att arbetsgivaren skulle ha brutit mot bestämmelserna i LAS. P.D. har inte kunnat styrka att den utbetalda ersättningen utgör ideellt skadestånd. Den ersättning som P.D. fått från sin arbetsgivare är därför att betrakta som ett ekonomiskt skadestånd, som utgör underlag för omräkning till tid som behandlas som arbetad tid. Det betyder att arbetslöshetsersättning som arbetslöshetskassan betalat ut till P.D. ska betalas tillbaka.

Kammarrätten i Stockholm (2010-10-26, Jäderblom, Ullman, Jonsson, referent, samt nämndemännen Söderlind Lindblad och Salts) yttrade: Frågan i målet är om den ersättning om 90 800 kr som utgick från Coompanion till P.D. är att anse som lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön enligt 68 a § ALF och därför ska återbetalas. - Enligt äldre praxis (t.ex. FÖD 1984:51) fanns det förutsättningar att i vissa fall kräva tillbaka utbetalad arbetslöshetsersättning i situationer som inte direkt framgick av lagstiftningen. I RÅ 2003 ref. 45 uttalade Regeringsrätten att arbetslöshetsförsäkringen i så hög grad har karaktär av social försäkring att det inte finns något utrymme för en arbetslöshetskassa att inom ramen för den del av dess verksamhet som innefattar myndighetsutövning besluta om återbetalning utöver vad som följer av ALF. Arbetsdomstolen uttalade i AD 61/2005, med hänvisning till RÅ 2003 ref. 45, att förutsättningar saknades för att återkräva utgiven arbetslöshetsersättning när villkoren för rätt till ersättning var uppfyllda vid tidpunkten då den erhöles. Dessa avgöranden ledde fram till tillkomsten av 68 a § ALF, där det ges ytterligare förutsättningar för återkrav av utbetalad arbetslöshetsersättning än de som framgår av 68 § ALF. - Enligt förarbetena till 68 a § ALF tar återbetalningsskyldigheten i första hand sikte på lön eller ekonomiskt skadestånd som bestämts av domstol. Inom arbetsrätten finns dock ett väl inarbetat och fungerande system med förlikningar mellan en arbetsgivare och en arbetstagare vid olika typer av tvister. I förarbetena omskrivs situationen när en tvist löses genom att arbetsgivaren åtar sig att betala ut ett ersättningsbelopp "allt-i-ett" som inte tydligt går att klassificera som ekonomiskt skadestånd för utebliven lön. När det gäller fall där det kan vara svårt att beräkna hur stor del av en ospecificerad ersättning som kan anses motsvara mistad lön och hur stor del som kan vara ersättning för t.ex. kränkning har lagstiftaren ansett att frågan behöver analyseras ytterligare och att den i propositionen föreslagna 68 a § ALF endast ska avse ersättning som utgör lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön (prop. 2005/06 s. 48 f.). - Kammarrätten gör följande bedömning. - Enligt kammarrättens mening ska den i målet aktuella överenskommelsen mellan P.D. och Coompanion tolkas så att ersättningen skulle betalas ut "allt-i-ett". Så som länsrätten funnit har

förarbetena till 68 a § ALF uttalas att arbetslöshetsförsäkringen inte har till syfte att finansiera delar av arbetsgivares skadeståndsskyldighet. Genom införandet av 68 a § ska en arbetsgivare i framtiden inte kunna övervältra ersättningskyldighet enligt LAS på arbetslöshetsförsäkringen. Regeln är ägnad att markera att ansvaret för att tillämpa LAS på ett korrekt sätt åvilar arbetsgivaren och att arbetslöshetsförsäkringen inte kan användas för att minska arbetsgivarens ansvar. Återbetalningsskyldigheten i 68 a § ALF berör i första hand lön eller ekonomiskt skadestånd som bestämts i domstol men också ersättning som bestämts i en förlikning i den mån det framgår att ett visst belopp utgör lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar utebliven lön. En ersättning vars karaktär inte är klar omfattas dock inte. Det förekommer t.ex. att en tvist löses genom att arbetsgivaren åtar sig att betala ut ett ersättningsbelopp "allt i ett" som inte tydligt går att klassificera som ekonomiskt skadestånd för utebliven lön. Det är svårt att i det enskilda fallet beräkna hur stor del av en sådan ospecificerad ersättning som kan anses motsvara mistad lön och hur stor del som kan vara ersättning för kränkning. Den nya 68 a § bör därför bara avse ersättning som utgör lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar utebliven lön (prop. 2005/06:152 s. 46-49). - Ett ideellt skadestånd kan enligt LAS utdömas av domstol eller avtalas efter centrala förhandlingar. En förutsättning för att ett ideellt skadestånd ska anses föreligga är att arbetsgivaren i fråga gjort sig skyldig till brott mot LAS. Svensk arbetsrätt präglas i flera avseenden av dispositiva regler. En grundläggande regel är att anställningsformen är tillsvidareanställning men att det finns möjlighet att tidsbegränsa en anställning. Ett anställningsavtal som har tidsbegränsats i strid med huvudregeln i 4 § första stycket LAS kan förklaras gälla tills vidare på yrkande av arbetstagaren. Om ett sådant yrkande framställs, kan domstol besluta att anställningen ska bestå tills tvisten slutligen har avgjorts. - I detta fall har P.D. och hans arbetsgivare kommit överens om att frångå huvudregeln enligt LAS mot att P.D. får ekonomisk ersättning av arbetsgivaren. Mot den bakgrunden kan inte ett lagbrott anses föreligga och ersättningen kan därför inte anses utgöra ideellt skadestånd. - Det är den försäkrade som ska styrka att beloppet som utbetalas är att betrakta som ideellt skadestånd. I detta fall saknas det uppgift i förhandlingsprotokollet om att arbetsgivaren skulle ha brutit mot bestämmelserna i LAS. - P.D. har inte kunnat styrka att ersättningen är ett ideellt skadestånd. Det betyder att den arbetslöshetsersättning som arbetslöshetskassan betalat ut till honom ska betalas tillbaka.

P. D. motsatte sig bifall till överklagandet och anförde bl.a. följande. Tvister om tillämpning av LAS är dispositiva tvistemål, vilket innebär att parterna kan välja att förlikas i stället för att låta saken avgöras av domstol. Det är vad som skett i detta fall. Det innebär inte nödvändigtvis att inget brott mot lagen har begåtts, men däremot att parterna avstår från att avgöra skuldfrågan. Det ligger i sakens natur att det inte finns någon uppgift i förhandlingsprotokollet om att arbetsgivaren skulle ha brutit mot LAS. - IAF anser att det är den försäkrade som ska styrka att det belopp som har betalats ut är ett ideellt skadestånd. Någon sådan fördelning av bevisbördan följer inte av lagtext eller förarbeten. IAF påpekar att det av förarbetena till 68 a § ALF framgår att ersättning vars karaktär är oklar inte ska omfattas av bestämmelsen. Detta går inte att förena med synsättet att den enskilde ska bevisa att beloppet utgörs av ett ideellt skadestånd för att inte drabbas av återkrav. - I propositionen redovisas utförligt varför de till sin karaktär oklara allt-i-ett-beloppen inte kan bli föremål för återkrav. Det ansågs inte möjligt att återkräva varje krona, eftersom risken var uppenbar att man då skulle kräva tillbaka för mycket. - Det framgår av överenskommelsen med arbetsgivaren att det engångsbelopp som utbetalades till honom var ett typiskt allt-i-ett-belopp avsett att en gång för alla lösa en tvist. Att ett antal månadslöner ändå nämns beror på att det är på det sättet storleken på arbetsrättsliga skadeståndsbelopp oftast beräknas.

Högsta förvaltningsdomstolen (2011-12-06, Melin, Sandström, Nord, Brickman, Ståhl) yttrade: Skälen för avgörandet.

Enligt 68 a § ALF ska den som fått ersättning från en arbetslöshetskassa och

att arbetsgivaren ska betala allmänt och ekonomiskt skadestånd. Han har också hävdat att arbetsgivaren har brutit mot semesterlagen och begärt allmänt och ekonomiskt skadestånd även för detta. Enligt protokollet från förhandlingen - som enligt rubriken har avsett fråga om otillåten anställningsform m.m. - har parterna kommit överens om att arbetsgivaren till P.D. ska betala "ett belopp om 90 800 kr, som motsvarar fyra månadslöner". Enligt överenskommelsen ska samtliga mellanhavanden, "såväl ekonomiska som rättsliga" med anledning av anställningen vara slutligt reglerade i och med att överenskommelsen fullgörs.

Det är arbetslöshetskassan som ska visa att förutsättningar för återbetalning föreligger. Utredningen i målet visar enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening inte att ersättningen från arbetsgivaren till P.D. i sin helhet eller till ett visst belopp utgör ekonomiskt skadestånd. Överklagandet ska därför avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande. Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

Föredraget 2011-11-16, föredragande Perttu, målnummer 6842-10

Sökord: Arbetslöshetsförsäkring

Litteratur: Prop. 2005/06:152 s. 44-49; Ragnemalm, Förvaltningsprocessens grunder, 8 u., s. 106-108; Lavin, Återbetalning av social ersättning, 1986 s. 58
